

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Dana Bidmonová

Připravenost předškolních dětí pro vstup do základní školy

Olomouc 2019

vedoucí práce: Mgr. Alena Srbená, Ph.D.

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat především vedoucí bakalářské práce Mgr. Aleně Srbené, Ph.D. za její odborné vedení práce, vstřícný přístup, kontrolu a hodnotné rady.

Následné poděkování patří rodině a blízkým za oporu v průběhu celého studia.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „přípravenost předškolních dětí pro vstup do základní školy“ vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů.

V Olomouci dne 12. dubna 2019

Dana Bidmonová

Obsah

Úvod	6
Teoretická část	7
1 Předškolní vzdělávání	7
1.1 Mateřská škola	7
1.2 Cíle předškolního vzdělávání	7
1.3 Výstupy předškolního vzdělávání	8
1.4 Diagnostická role učitele	9
1.5 Poslední povinný rok v mateřské škole	9
2 Charakteristika dítěte předškolního věku	11
2.1 Tělesný a pohybový vývoj	12
2.2 Psychický vývoj	13
2.3 Sociální a emoční vývoj	14
3 Školní zralost a školní připravenost	15
3.1 Aspekty školní zralosti a připravenosti	16
4 Vstup dítěte do první třídy základní školy	22
4.1 Zápis do první třídy	23
4.2 Předčasný vstup do první třídy	23
4.3 Odklad povinné školní docházky	24
4.4 Legislativní vymezení odkladu povinné školní docházky	25
4.5 Kdo rozhoduje o odkladu povinné školní docházky	25
Empirická část	27
5 Úvod do empirické části	27
5.1 Cíle a výzkumné otázky	27
5.2 Záznamový arch	28
5.3 Analýza výsledků záznamových archů	29
5.3.1 Interpretace dat Mateřské školy č. 1	29

5.3.2	Interpretace dat Mateřské školy č. 2	32
5.3.3	Interpretace dat učitelů mateřských škol	35
5.4	Výsledky a závěr výzkumného šetření	36
Závěr	.....	40
Seznam použité literatury	.....	42
Literární zdroje	.....	42
Elektronické zdroje	.....	45
Seznam tabulek	.....	46
Seznam grafů	.....	47
Seznam příloh	.....	48
Anotace	.....	50

Úvod

Níže uvedený text představí téma a problematiku bakalářské práce.

Podnětem ke zpracování bakalářské práce, na téma připravenost předškolních dětí pro vstup do základní školy, mi bylo přesvědčení o významnosti předškolního období jako takového a rovněž úrovně připravenosti dětí pro vstup do základní školy. Toto období, které je plné změn v oblasti tělesné, psychické a sociální, je v životě dítěte velmi zásadní. Za předpokladu podnětného a funkčního rodinného prostředí, dítěti udělujeme hodnotný začátek pro jeho budoucí působení. V dnešní době stále narůstá procento odkladů povinné školní docházky a mnoho rodičů si neuvědomuje, že návštěva mateřské školy je pro dítě před zahájením povinné školní docházky více než žádoucí. Ovšem primární prostředí je pro dítě stále rodina a ona má tedy největší podíl na formování osobnosti dítěte a na jeho budoucí přípravě do života.

Diagnostiku zralosti a připravenosti předškolních dětí provádí učitel v mateřské škole na základě vybraných oblastí, kde posuzuje předběžnou zralost a připravenost dítěte. Ačkoliv učitel nemůže odborně posoudit školní zralost, která je primárně v kompetenci posouzení dětských psychologů, je dobré, když si diagnostiku školní zralosti provede pro vlastní účely, které mu orientačně poslouží jako podklad pro rodiče při rozhodování odkladu povinné školní docházky. Učitel v mateřské škole je rovněž obvykle první odborník a diagnostik z oblasti školství, který může včas odhalit případné potíže, na kterých ve spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou mohou začít pracovat.

Z výše uvedených příčin vyplývá hlavní cíl bakalářské práce a tím je tedy uvedená připravenost předškolních dětí pro vstup do základní školy. Rovněž také teoretické přiblížení vybraných oblastí šetření. Vybranými respondenty jsou děti ve věku 5-6 let, jejichž diagnostiku provedou učitelé vybraných mateřských škol.

Teoretická část

1 Předškolní vzdělávání

Tato kapitola pojednává o mateřské škole, jakožto vzdělávací instituci pro předškolní děti. Dále představí cíle a výstupy předškolního vzdělávání, kde shrne rámec určitých záměrů a výstupů, dle nichž musí učitel v mateřské škole pracovat. Jako další následuje diagnostická role učitele, která je neopomenutelnou činností při práci v mateřské škole. Konečným tématem je poslední povinný rok v mateřské škole, které by dítě mělo absolvovat, než zahájí povinnou školní docházku.

1.1 Mateřská škola

Mateřská škola slouží jako vzdělávací instituce pro předškolní děti ve věku zpravidla od tří do šesti let života. K předškolnímu vzdělávání mohou být přijaté i děti které mají dva roky. Tyto děti ovšem nemají na přijetí do mateřské školy právní nárok. Ve výjimečných případech lze předškolní vzdělávání prodloužit do osmého roku věku. (zákon č. 561/2004 Sb., §34, §37 ve znění pozdějších předpisů)

Mateřská škola přísluší gesci Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Slouží jako doplněk rodinné výchovy, kde se děti vzdělávají, vychovávají a vhodně usměrňují. Mateřská škola tedy zajišťuje dítěti všestrannou péči a celodenní program, který všestranně rozvíjí osobnost dítěte. Každá mateřská škola si vytváří svůj školní vzdělávací program, který musí být v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Hodnotící a kontrolní činnost v předškolní instituci vykonává Česká školní inspekce, jejíž cílem je sledovat průběh, výsledky vzdělávání, podmínky a rovněž shodu školního vzdělávacího programu s právními předpisy a s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Mateřské školy jsou také povinny dodržovat jisté právní předpisy. Základním právním dokumentem, kterým se musí řídit je Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). (Kropáčková, Splavcová 2017, s.14)

1.2 Cíle předškolního vzdělávání

Cíle předškolního vzdělávání stanovuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání zachází se čtyřmi cílovými kategoriemi. Vymezuje cíle v podobě záměrů a cíle v podobě výstupů, a to v úrovni obecné a dále v úrovni oblastní. Rámcové cíle vyjadřují komplexní záměry předškolního vzdělávání. Náleží sem rozvoj dítěte, jeho učení, poznání, osvojení si hodnot a získání osobnostních postojů. Dílčí cíle představují konkrétní záměry jisté vzdělávací oblasti. Náleží sem oblast biologická, psychologická, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální. Posledním vzdělávacím cílem jsou dílčí výstupy neboli poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které odpovídají dílčím cílům v již zmíněných oblastech. (RVP PV 2018, s. 9)

Při dodržování těchto cílů je důležité umět správně vybrat a naplánovat jednotlivé činnosti ve vzdělávacím procesu tak, aby odpovídaly individuálním zvláštnostem dítěte. (Opravilová 2016, s. 59)

Znalost uvedených cílů předškolního vzdělávání je pro učitele základem pro práci s dětmi v mateřské škole. Cíle také napomáhají k lepší orientaci při jeho každodenní práci. Jestliže učitel tyto cíle systematicky naplňuje, připravuje tím dítě nejen na vstup do základní školy, ale i na jeho celoživotní učení.

1.3 Výstupy předškolního vzdělávání

Očekávané výstupy jsou dílčí neboli jednotlivé výstupy vzdělávání. Tyto výstupy jsou obecným a dosažitelným předpokladem zvládnutí úrovně vzdělání. Jsou definované tak, aby měly rys způsobilostí. V praxi se jedná se o tzv. reciproční propojení jednotlivých schopností, poznatků, dovedností kognitivních, hodnot a praktických postojů. Tyto výstupy jsou definované pro období, kdy je dítě těsně před zahájením povinné školní docházky. Ovšem dosažení, již zmíněných výstupů, není pro dítě povinné. Každé dítě je jedinečné, proto tedy na konci předškolního období dosahuje jiné úrovně výstupů, která jsou v souladu s jeho individuálními možnostmi a potřebami. (RVP PV 2018, s. 14,15)

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání jsou také označena jistá rizika, která mohou narušit kladný výsledek vzdělávacích záměrů. Tyto rizika jasně varují učitele, čeho by se měl vyvarovat. (RVP PV 2018, s. 15)

1.4 Diagnostická role učitele

„Čím lépe je odborník připraven na svou profesi, tím lepší diagnostiku je schopen provádět, tím lepší vytvoří základnu pro další působení.“ (Zelinková 2011, s. 23)

Diagnostická role učitele je jednou z nejzákladnějších složek předškolního vzdělávání a rovněž odpovídajícím předpokladem pro hodnotné a účinné uskutečňování vzdělávacího procesu. Prostřednictvím diagnostiky můžeme odhalovat jisté problémy, se kterými se dítě potýká či získat cenné informace o aktuální úrovni jeho dovedností.

Každý učitel, který pracuje v mateřské škole chce mít povědomí o tom, zda má jeho práce s dětmi nějaké výsledky. Na základě častých odkladů školní docházky je pedagogická diagnostika více než žádoucí. (Opravilová 2016, s. 129)

Pedagogická diagnostika odhaluje individuální potřeby a možnosti dítěte prostřednictvím aktivního získávání informací v podobě rozhovoru, pozorování nebo analýzou portfolia. Díky předloženým výsledkům diagnostiky dítěte učitel projevuje porozumění pro jeho potřeby a přiměřeně na ně reaguje. (Syslová, Kratochvílová, Fikarová 2018, s. 13)

K pedagogické diagnostice dětí, které jsou v předškolním věku se vztahují kompetence diagnostická a intervenční. Díky využití jejich prostředků lze na základě odborné dovednosti posoudit zdravotní stav dítěte a zajistit tak nezbytná podpůrná opatření. Pedagogická diagnostika dětí rovněž pojímá dovednost rozpoznávat sociální vztahy ve skupině, sociálně patologické jevy, šikanu, týrání a obeznámení s eventuálními možnostmi jejich nápravy. Pedagogická diagnostika rovněž napomůže identifikovat nadané dítě nebo dítě se specifickými poruchami učení či chování. Závěrečnou dovedností je pak zajistit kázeň ve třídě a schopnost předat jisté doporučení rodičům. (Vašutová 2002, s. 28)

Z výše uvedeného tedy plyne, že učitel, který pracuje v mateřské škole, by měl být vybaven diagnostickými a intervenčními kompetencemi, které mu umožní, na základě odborné dovednosti, diagnostikovat v praxi a tím tak předcházet nejrůznějším problémům a rovněž častým odkladům školní docházky.

1.5 Poslední povinný rok v mateřské škole

Díky novelizaci školského zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a vyhlášky 151/2018 Sb. ve kterou se mění

vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání ve znění pozdějších předpisů, došlo k jedné z několika důležitých změn, a to k povinnému předškolnímu vzdělávání. (zákon č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Povinné předškolní vzdělávání se pojí s dítětem, které dosáhlo do 31. srpna 2017 věku 5 let. Následně poté je rodič povinen přihlásit dítě k zápisu k předškolnímu vzdělávání. Daná povinnost se vztahuje na občany České republiky, kteří žijí na území déle než 90 dnů. Následně na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území České republiky žijí déle než 90 dnů. A nakonec pro cizince, kteří mají právo žít na území České republiky trvale nebo přechodně déle než 90 dnů. (Vyhláška č. 14/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Na dítě, které trpí hlubokým mentálním postižením se povinné předškolní vzdělávání nevztahuje. (zákon č. 561/2004 Sb., § 34a ve znění pozdějších předpisů)

Povinné předškolní vzdělávání se uskutečňuje pravidelnou formou denní docházky od pondělí do pátku na čtyři hodiny denně. Ředitel mateřské školy je proto povinen nastavit ve školním řádu začátek povinné doby a to mezi 7. a 9. hodinou. (zákon č. 561/2004 Sb., § 34a ve znění pozdějších předpisů)

Povinnost předškolního vzdělávání není ovšem dána ve dnech školních prázdnin. (zákon č. 561/2004 Sb., § 34a ve znění pozdějších předpisů)

Dále zde existuje možnost individuálního vzdělávání, jež může rodič pro své dítě zvolit. Dítě pak může být, tedy pouze v odůvodněných případech, vzděláváno v domácím prostředí samotným rodičem, nebo jinou konkrétní osobou. (zákon č. 561/2004 Sb., § 34b ve znění pozdějších předpisů)

2 Charakteristika dítěte předškolního věku

Druhá kapitola zachytí stručný vývoj dítěte, které je ve věku 5 a 6 let.

Předškolní období přetrvává od tří let až po nástup do základní školy, což je šestý až sedmý rok věku dítěte. (Vágnerová 1997, s. 107)

Předškolní období je tedy ukončeno započítáním povinné školní docházky, které by však nemělo být definováno věkem, ale především sociální zralostí dítěte. (Thorová 2015, s. 381)

Toto období je také definováno jako tzv. věk mateřské školy. Ovšem jako primární prostředí i nadále zůstává rodina. Mateřská škola pouze vhodně doplňuje nastávající rozvoj dítěte. (Langmeier, Krejčířová 2006, s. 87)

Z důvodu zaměření bakalářské práce se následující odstavce orientují výhradně na dítě ve věku pět až šest let.

Dítě, které dosáhlo pátého roku života je v mnoha případech vyrovnané a rozumné. Často začíná prohlubovat své zájmy a soustředěnost při nejrůznějších rozvíjejících činnostech. Mluví souvisle a plynule, ačkoli pravidla jazyka nemá zdaleka přijaté za své. Dítě je v tomto věku značně iniciativní a rodiče mu plně důvěřují, tudíž k nejrůznějším rozporům zde dochází minimálně. Dítě předškolního věku zkouší neustále něco nového a odhaluje svět, kterým je obklopeno. Velmi usilovně si dovede hrát z čehož vyplývá, že se odpovídajícím způsobem rozvíjí. (Kořátková 2014, s. 54)

V tomto období, tedy konkrétně těsně před zahájením školní docházky, je hra zcela na jiné úrovni než v předešlém období dítěte.

Na základě intenzivního rozvoje přijalo dítě několik informací, osvojilo si dovednosti a nabylo zlepšení v pohybové koordinaci, prostřednictvím nichž dokáže zvládnout nejrůznější situace, které ze hry často vyplývají. Dítě má zájem o hru především se svými vrstevníky. Tvoří a přijímá herní pravidla. Pro dítě je rovněž typická jeho tvořivost a vynalézavost, zkoušení nejrůznějších rolí a pracování s vlastními nápady. (Kořátková 2014, s. 54)

Uvedení autoři se tedy shodují, že díky náležitému rozvoji, prostřednictvím domácího působení a mateřské školy, se dítě připravuje k nástupu do základní školy. Jedním z nejdůležitějších prostředků v předškolním vzdělávání je hra, která přirozeně rozvíjí celou

osobnost dítěte. Díky spolupráci s vrstevníky si dítě vytváří budoucí předpoklady a základy pro tvořivé originální myšlení, jednání a taktéž spolupráci v budoucím životě.

2.1 Tělesný a pohybový vývoj

V předškolním období dochází k pozoruhodným změnám v tělesném a pohybovém vývoji.

Pětileté dítě za rok přibere až 2,3 kilogramy a jeho průměrná váha se tedy pohybuje okolo dvaceti kilo. V průměru povyroste až o 7 centimetrů a průměrná výška pak činí okolo 117 centimetrů. Tělesná teplota by se v tomto období měla již relativně ustálit na 36 až 37 stupňů celsia. Velikost hlavy je již přiměřená ku tělu a odpovídá velikosti hlavy dospělého jedince. Dětem v tomto věku začíná postupně vypadávat mléčný chrup. (Allen, Marotz 2002, s. 116)

Z uvedeného tedy plyne, že se tělo jedince pomalu dostává do podoby dospělého člověka.

Ve spojení s intenzivním rozvojem mozkové kůry, který podmiňuje celý psychický vývoj, se výrazně mění pohybové funkce dítěte. Výrazně se tedy zdokonaluje hrubá motorika. (Plevová 2008, s. 68)

Podle PRŮCHY (2009, s. 159) motorika je „*celková pohybová schopnost organismu. Skládá se z pohybů, které nelze ovládat vůlí (reflexních), pohybů volných i pohybů vyjadřujících emoční vztahy (expresivních). Zahrnuje též činnosti označované jako grafomotorika a psychomotorika*“.

Dítě se po této stránce rozvíjí již od samého narození, ale právě v předškolním věku je její rozvoj nejdůležitější. (Fasnerová 2013, s. 55)

Lze tedy konstatovat, že díky zvědavosti a nadměrné energii je dítě v předškolním období neustále v pohybu. Prostřednictvím tělesných aktivit nejen v mateřské škole se dítě systematicky zlepšuje v pohybu. Díky těmto aktivitám se taky může bez problému zapojit do společných činností se všemi dětmi, což mimo jiné přispívá i ke konsolidaci sociálních vztahů ve skupině.

2.2 Psychický vývoj

V předškolním věku se velmi intenzivně rozvíjí poznávací procesy. Tento rozvoj dítěti napomáhá k lepší orientaci a též ke kontaktu se sociálním prostředím. Citlivost jednotlivých analyzátorů zde výrazně stoupá. (Kuric 1986, s. 137)

Stupeň racionálně-kognitivních procesů jako vnímání, pozornost, paměť, zpracování a osvojení si jistých podnětů, včetně porozumění nejrůznějším situacím, nezáleží pouze na zrání centrálně nervové soustavy a na narůstajícím zdroji zkušeností, ale i na tom do jaké míry je subjekt vyspělý po stránce imaginativně-emotivních funkcí, kam řadíme prožívání, motivaci a jáství. (Čačka 2000, s. 69)

Při důsledné a reciproční součinnosti se posouvá kvalita všech těchto funkcí.

Vnímání je na konci předškolního období diferencované. Dítě již dokáže odlišovat a rozpoznávat různé části předmětů a základní vztahy mezi nimi. Na vysoké úrovni je taktéž vnímání chuti a čichu. Nedílnou součástí rozvoje vnímání je též představivost, která je u dítěte vysoce rozvinutá. Mnohdy mohou být představy natolik živé, že je dítě nedokáže odlišit od reality. Díky opakovaným hrám a nejrůznějším rozvíjejícím činnostem v mateřské škole se zde utváří úmyslná pozornost. Dítě je tedy schopné koncentrace, která převládá stále pouze krátkodobě. Trvalost a úmyslnost pozornosti je spojena s druhem činnosti a s temperamentovými zvláštnostmi dítěte. Následujícím procesem je paměť, která na konci předškolního období nabývá podobu úmyslu. (Plevová 2008, s. 69)

Dalším poznávacím procesem je myšlení, které se okolo pátého roku života dostává do fáze tzv. názorného myšlení. Dítě již nyní uvažuje v celistvých pojmech. Dále se také rozvíjí pojmové myšlení, kdy se dítě postupně učí srovnávat. Používá tedy prvky analýzy a syntézy. (Čačka 2000, s. 74, Plevová 2008, s. 70)

U dětí v tomto věku se rovněž zřetelně rozvíjí aktivní slovní zásoba. Před zahájením povinné školní docházky je to okolo tří až čtyř tisíc slov. S přibývajícím slovní zásobou se mění i samotné vyjadřování dítěte. Dítě nejčastěji užívá podstatná jména a zájmena. (Kuric 1986, s. 139)

Souhrnně lze říci, že vývoj poznávacích procesů představuje výrazný pokrok v předškolním věku. Díky rozvoji těchto procesů může dítě lépe vnímat své okolí a podněty, které na něho působí.

2.3 Sociální a emoční vývoj

Emoční vývoj a socializaci, v předškolním období, primárně zajišťuje rodina. Mateřská škola převážně doplňuje rodinnou výchovu. Ovšem i přesto je každodenní návštěva v mateřské škole velmi důležitá. (Langmeier, Krejčířová 2006, s. 93)

Důležitým konceptem v této oblasti vývoje je socializace, kdy se jedná o začleňování dítěte do kolektivu svých vrstevníků.

Vývoj sociálních vztahů a vazeb v předškolním věku se značně prohlubuje. Kontakt s vrstevníky probíhá při nejrůznějších činnostech a hrách. Koncem předškolního období přichází morální konformismus, kdy se dítě začíná přizpůsobovat a respektovat potřeby druhých. (Kuric 1986, s. 141)

Dítě v předškolním období se rádo přátelí s druhými dětmi. Mnohokrát uzavírá přátelství s jedním někdy i dvěma dětmi. Rádo se podělí o hračku, je ochotné a má zájem se vystřídat s ostatními. Často si hraje ve skupině dětí, kde se společně věnují kolektivním činnostem. Je nápadité a tvárné. Učitelům a rodičům již převážně naslouchá a je odpovědné za své svěřené úkoly. Stále však potřebuje podněcovat, motivovat a mít pocit jistoty, byť si o to neříká opakovaně. (Allen, Marotz 2000, s. 120)

Na závěr lze konstatovat, že pokud dítěti připravíme bohaté a podnětné prostředí, bude tak schopno náležitého rozvoje.

3 Školní zralost a školní připravenost

Třetí kapitola se bude do hloubky zabývat školní zralostí a připraveností dítěte. Představí složky školní zralosti a připravenosti, vysvětlí pojmy, jejich náplň a rozdíly, které mezi nimi náleží.

Školní zralost je definovaná jako souhrn jistých duševních schopností a dovedností, které v důsledku jejich naplnění, umožní dítěti osvojit si nároky povinné školní docházky. Nároky, které učitel klade na dítě, jsou v souladu s jeho rozumovými a individuálními schopnostmi. Dítě, které dovrší školní zralosti by mělo být připravené učit se klasickým školním dovednostem, kam řadíme čtení, psaní a počítání. Dále by to měli být jisté sociální schopnosti a kompetence, které využije v nastávajícím kontaktu s učitelem nebo se svými vrstevníky. S úrovní školní zralosti rovněž souvisí taky inteligenční kvocient. (Thorová 2015, s. 396)

Langmeier a Krejčířová (1998) vymezují školní zralost v obraze Komenského, kdy tvrdí, že je to stav somato-psycho-sociálního vývoje dítěte, kdy si dítě v celém svém minulém vývoji osvojilo ty znalosti a návyky, které se od něho před nástupem do základní školy očekávají, kdy má dobře rozvinutou pozornost a dostatečně vyvinutý intelekt a kdy je dítě dostatečně motivováno k budoucímu a soustavnému učení ve škole.

Uvedení autoři se tedy shodují na tom, že školní zralost je nejčastěji uváděna jako stav dítěte, který zahrnuje tělesnou, psychickou a sociální způsobilost.

Pro osvojení si veškerých nároků, které spadají do úrovně předškolního dítěte, je rovněž důležitá i školní připravenost.

Školní připravenost je formulovaná jako schopnost a stav, kde bylo nabyto obecných a praktických vědomostí, dovedností a návyků, které dítěti umožní pokračovat ve svém nastávajícím vývoji prostřednictvím školního vzdělávání. Školní připravenost je primárně zkoumána z pedagogického pohledu, z čehož vyplývá, že posuzování školní připravenosti má v kompetenci učitel mateřské školy. (Koťátková 2014, s. 139)

Praktické vědomosti a zkušenosti, kterými by dítě mělo být obohaceno, se týkají především znalostí z rodinného prostředí, obce, přírody a nejrůznějších poznatků ze světa a lidského soužití. Dále by to měla být jistá samostatnost a odpovídající úroveň srozumitelného vyjadřování a porozumění druhému. Úroveň dovedností a návyků se vztahuje k přirozenému osvojení si sebeobsluhy, zacházení s tužkou, zvládnutí základních grafomotorických

dovedností, sociálních dovedností v podobě určitého statusu a jednání ve skupině, zdolávání nezdaru a přijetí jistého společenského řádu a pravidel. (Koťátková 2014, s. 140)

Na závěr je třeba vzpomenout, že školní zralost a školní připravenost spolu vysoce konvergují. Rozdíl mezi školní zralostí a školní připraveností je tedy především ten, že školní zralost posuzuje odborník čili pediatr nebo psycholog v pedagogicko-psychologické poradně a školní připravenost je do jisté, orientační, míry posuzována učitelem v mateřské škole.

3.1 Aspekty školní zralosti a připravenosti

Aspekty školní zralosti a připravenosti jsou praktické vědomosti a zkušenosti, tedy poznatky ze života rodiny, obce, obklopující přírody a nejrůznějších postřehů ze světa a lidského fungování. Dále je to určitá samostatnost, srozumitelnost projevu a porozumění druhému. Dalšími aspekty jsou dovednosti a návyky, tudíž osvojení si sebeobsluhy, manipulace s tužkou, grafomotorické dovednosti, sociální dovednosti ve skupině, zdolání nejrůznějších nezdaru a osvojení si jistých společenských hodnot a pravidel. (Koťátková 2014, s.140, Raabe 2012, s.7)

Zjišťování školní zralosti a připravenosti se vztahuje k rozvoji funkcí tělesných, duševních a tzn. sociální adaptability.

1) Tělesný stav dítěte by měl být na takové úrovni, která mu umožní intenzivně se zúčastňovat školního vyučování. Měřítkem tělesné způsobilosti je nejen filipínská míra, tedy dosažení levého ucha pravou rukou přes hlavu, ale i osifikace ruky, zpevnění zádového svalstva a druhá výměna chrupu. Mimořádně důležitý je taktéž rozvoj jemné motoriky a senzomotorické koordinace, tj. rytmu a manuální obratnosti, která podmiňuje jejich další ovládání a využívání. Na konci předškolního období by též měla být vyhraněná lateralita jak v motorické, tak i v senzomotorické oblasti, včetně určitých smyslových vad.

2) Vypělost duševních funkcí je podmíněna jak zralostí centrálně nervového systému, tj. rovnoměrným rozvojem a souhrou obou hemisfér, tak i jistou mírou rozvoje racionálně-kognitivních a imaginativně-emočních funkcí psychiky. U poznávacích procesů se odhaluje:

- stupeň úmyslné pozornosti, její intenzita a stabilita
- zraková diferenciacce, tedy adekvátní tempo očních pohybů

- sluchová diferenciacie, kam řadíme podobně znějící hlásky
- vnímání, rozlišování detailů a znalost směrů a časových pojmů
- úroveň paměti
- úroveň řeči
- úroveň porozumění
- kvalita konkrétních myšlenkových operací
- schopnost chápání a užívání symbolů

3) Závěrečnou zjišťovací oblastí je dosažení citové stability a odolnosti vůči frustraci. Mluvíme tedy o emoční zralosti. Dítě již není impulzivní, kontroluje své citové procesy a nevyžaduje zvláštní pozornost jen pro sebe. Pro stupeň motivace a volní oblasti je charakteristické odlišení hry od povinnosti. Nastupuje zde vědomí osobní motivace, odpovědnosti, vytrvalosti, zvládání nároků a schopnost tlumit přirozená nutkání. Na to následně navazuje rostoucí zájem o nové poznatky a též kladný postoj ke škole. (Čačka 2000, s. 99,100)

- Motorika a grafomotorika

Motorický vývoj, před zahájením povinné školní docházky, závisí především na rozvoji již vzniklých dovedností. Dítě na konci předškolního období chodí pozpátku, nejprve našlapuje na patu, poté na špičku. Samo bez pomoci sejde schody a pravidelně již střídá nohy. S dopomocí zvládne kotrmelec, dotknout se horní končetinou prstů u nohou, aniž by pokrčilo kolena, přejde přes kladinu a taktéž zvládne udržet rovnováhu na jedné noze po dobu deseti sekund. (Allen, Marotz 2000, s. 117,118)

Jemná motorika, před zahájením povinné školní docházky, je rovněž na vysoké úrovni. Dítě již ovládá manipulaci s malými hračkami a zaobírá se detaily. Osvojená schopnost, kdy dítě velmi dobře manipuluje s předměty souvisí se zručností, která je spojená s rozmanitými výtvarnými činnostmi. Díky osvojené zručnosti dítě správně ovládá úchop tužky, který je primárním předpokladem pro osvojení psaní. (Blatný 2016, s. 78,79)

- Pozornost

Rozvoj pozornosti je velmi úzce spjat se zralostí centrálně nervové soustavy. Na počátku povinné školní docházky převážně dále přetrvává u dítěte jistá živost, která je dopadem následnými výkyvy v pozornosti. Dítě se během výuky stále nedokáže dlouhodobě soustředit. Úkolem učitele je tedy jisté druhy učebních činností naplánovat tak, aby se dítě příliš nevyčerpalo. Nezralost pozornosti zde může omezit užití schopností a rovněž snížit kvalitu efektu řízeného učení. (Kolláriková, Pupala 2001, s. 225)

- Vnímání

Odpovídající rozvoj vnímání vlastní v předškolním věku primární význam, byť je základem poznání a zdrojem bezprostřední zkušenosti.

Vnímání je u předškolního dítěte diferencovanější, poněvadž dítě podléhá větší citlivosti, kdy lépe analyzuje celek na jednotlivé segmenty, jehož prostřednictvím nabývá pozorovací schopnosti. Zrakově vnímaný celek již dokáže vnímat jako jistý souhrn detailů a též si je vědomé jejich vztahů, které se mezi nimi odehrávají. (Kolláriková, Pupala 2001, s. 225)

Záslouhou kvalitnějšího vnímání zvládá rozpoznávat tvarově si podobná písmena jako jsou například F, E, T nebo d, p, m, n. Na konci předškolního období by dítě mělo být na takové úrovni zralosti, kdy je schopno nejen obdobné tvary párovat, ale zvládnout vyčlenit i tvar, jenž je zakomponovaný zrcadlově nebo vzhůru nohama. (Thorová 2015, s. 400)

Pro následné osvojení si školních dovedností je rovněž nezbytná jistá úroveň schopností sluchové analýzy a syntézy. Dítě již rozpozná rozdíly v podobě znějících slabik a slovech a dokáže se fonematically orientovat. Rozumí, že slovo se skládá z jednotlivých částí neboli písmen a taktéž dokáže určit první a poslední písmeno ve slově. (Thorová 2015, s. 400)

- Paměť

Nutným předpokladem pro zdárný nácvik čtení a psaní je zralá vizuální a sluchová krátkodobá (pracovní) paměť. Dítě, které dokáže zopakovat sled čtyř číslic, je převážně schopné vštípit si názvy písmen. Při prvních pěti číslicích je jejich paměť natolik vyspělá, že je schopno uchovat slovo v paměti a současně jej tak rozložit na hlásky. Ovšem až schopnost zopakovat šest číslic je zpravidla v souladu s určitým rozsahem paměti, jež umožňuje psaní

delších slov a vět. Dítě by na konci předškolního období mělo být schopné uchovat si logickou větu o šesti až osmi slovech a následně ji zopakovat. (Thorová 2015, s. 401)

- Řeč a komunikační schopnosti

Vyjadřovací schopnosti a slovní zásoba dítěte, které je připraveno nastoupit do základní školy by měly odpovídat jistému standardu. Dítě má již osvojenou gramatickou strukturu jazyka. Převážně nevytváří chyby v morfologii a syntaxi. Zvládá skloňovat podstatná jména, časovat slovesa a řádně užívat slovosled. Dle obrázkové knihy zvládne převyprávět příběh a objasnit, co vidí. Velmi důležitým ukazatelem školní zralosti je odpovídající artikulace. Dítě by mělo bezchybně vyslovit všechny hlásky. Chybná výslovnost několika hlásek značně ztěžuje nácvik čtení a psaní. Zvládá náležitě reagovat na obtížné pokyny, jako je např.: „Jdi do herny, vezmi si bačkůrky a uklid' si je do svojí přihrádky.“ (Thorová 2015, s. 399, 400)

Slovní zásoba dosahuje tisíc pět set a více slov. Účelově již definuje prostá slova a zvládá pojmenovat základní barvy. Rozumí primitivním vtipům, dokáže říci a popsat, kde bydlí, konkrétně v jakém místě, kdy má narozeniny, případně jak se jmenují jeho rodiče. (Allen, Marotz 2000, s.120)

- Myšlení

Kognitivní zralost je úzce spjata s aktuálním rozvojem poznávacích procesů.

Záměrným působením vzdělávacích činností nastává u dítěte subjektivní pohled na vnější svět. Dítě již dokáže poznané jevy porovnat, analyzovat, což nám ukazuje, že je rozvinuto analytické myšlení. Postupně si osvojuje nejrůznější logické způsoby. Chápe tedy význam slova zahrnovat, které znamená zařazení elementu do jisté třídy, jež můžeme zpozorovat například tím, že dítě dokáže zařadit papriku, okurku, kvěťák a pórek do kategorie zeleniny. Umí rozlišovat dle mnoha rysů, například rozdělit brambory dle velikosti, od největšího po nejmenší, rozpoznat tmavší od té světlejší. Postupem času si uvědomuje stálost předmětu. Dítě například ví, že pokud nalijeme vodu z široké skleničky do úzké, nic se tím nezmění. Ovšem při osvojování si dalších, nových pojmů je zde stále důležitá vlastní aktivita dětí a odborné vedení učitelem. Logické operace se vyvíjejí primárně učením ve společné práci s učitelem a jeho dopomocí. (Kolláriková, Pupala 2001, s. 224)

V předškolním období již dítě jasně ví, že vše, co ho obklopuje a co se kolem něho odehrává, má jisté označení. Z otázky „co je to?“ se stává otázka „proč?“ Důležitou roli zde

schrávají rodiče, kteří by dítěti měli věnovat dostatek trpělivosti, energie, času a mnohdy i jisté znalosti, aby tu nezkrotnou touhu a zvědavost dítěte uspokojovali. (Raabe 2012, s. 7)

- Představivost

Představivost na konci předškolního období nabývá postupné reálnosti. Dítě již zvládá diferencovat mezi fantazií a skutečností, ovšem jejich představy jsou i nadále plné emocí, které se mnohdy vyskytnou při herní činnosti či četbě. Zhruba okolo šestého roku života si dítě postupně uvědomuje anatomické zákonitosti, což se jeví na základě kresby postavy, kde dítě vyznačuje práci rukou. Snaží se o zachycení jisté činnosti a detailu, kdy postava něco nese či drží. Jistá transformace ve výtvarném projevu koresponduje s kognitivním vyžíváním a rovněž s didaktickým řízením výtvarné výchovy, kdy se učitel snaží o vstřípení určitého realismu. Vývoj vědomé představivosti je podněcován učebními činnostmi. Prostřednictvím vědomého navyšování vědomostí se taktéž navyšuje počet znaků a vlastností v představovaném obraze. Dítě tedy dokáže již vhodněji situovat vlastní představy v čase i prostoru a tím je jeho úroveň představivosti odpovídajícím aspektem její zralosti. (Kolláriková, Pupala 2001, s. 226)

- Sebeobslužné dovednosti

Sebeobslužné dovednosti souvisí s několika složkami, a to s výchovou, zralostí motoriky, rozumovými schopnostmi a exekutivními funkcemi. Na konci předškolního období by dítě mělo disponovat jistou úrovní samostatnosti, mít osvojené všechny hygienické návyky, umět se obléct, stravovat, zachovávat pořádek, opatrovat své věci, organizovat si jednotlivé činnosti a projevit snahu v řešení rozličných a mimořádných situací. (Thorová 2015, s. 401)

- Zralost pracovní způsobilosti

Dítě, které je zralé a připravené k nástupu na základní školu, ovládá schopnost samostatně pracovat a řídit se adekvátním tempem odpovídajícím jeho věku. Schopnost samostatně pracovat je rovněž spjata s pečlivostí dítěte. Dítě by mělo být podněcováno a vyzíváno k přemýšlení nad úkoly, které vyžadují obtížnější řešení a vést je k pečlivému a svědomitému plnění svých povinností. Schopnost koncentrace na nepřiliš poutavé úkoly nabývá při školní zralosti okolo deseti minut. Úkoly, které dítě těší a jsou jistým způsobem zajímavé a atraktivní, jej intenzivně podněcují. (Thorová 2015, s. 400)

- Emocionální a sociální zralost

Emoční zralost tkví v nabytí jisté citové stability, která se projevuje nepodléháním bezprostředním impulzům, kontrolou citových procesů, anebo nevyžadováním pozornosti pro sebe sama. Dále je to určitá rezistence vůči frustracím, které mnohdy vznikají zejména při ohrožení sebehodnocení, vedle porovnání výkonů učitele a nutnosti akceptace možného neúspěchu. (Čačka 2000, s. 100)

Ovládání afektů a impulzů je určitý předpoklad kázně, jež se do jisté míry shodují s vývojovými potřebami dítěte. Citová zralost se pojí s tzv. úkolovou zralostí neboli zralostí pro práci. Postupem času dítě samo přejde od hravé práce ke stálé a důslednější činnosti. (Langmeier, Krejčířová 2006, s. 114)

Dalším podstatným aspektem sociální zralosti je schopnost umět pracovat ve skupině svých vrstevníků a do jisté míry odstoupit od svých osobních potřeb ve prospěch společných cílů. Dítě je tedy schopno sebeovládání a sebeřízení. (Langmeier, Krejčířová 2006, s.115)

Z výše uvedeného textu plyne, že dítě na konci předškolního období nabývá úrovně jisté zralosti a připravenosti, jež se projevuje zmíněnými složkami. Vždy se jedná o soulad recipročně působících skutečností a osobnostních charakteristik dítěte. V rámci bakalářské práce se přikláníme k používání termínu školní připravenost.

4 Vstup dítěte do první třídy základní školy

Závěrečná kapitola teoretické části představí změny, jež dítě v tomto období doprovází. Kapitola se bude zabývat, zápisem do první třídy základní školy, předčasným vstupem dítěte do první třídy, legislativou, která se vztahuje k odkladu povinné školní docházky a odborníky, jež se na odkladu povinné školní docházky podílejí.

Vstup dítěte do první třídy je druhým, velmi podstatným, mezníkem v jeho životě. Pojímá výsledky z celého jeho předchozího vývojového období. Hranice pro vstup do základní školy je v České republice stanovena od šesti let věku dítěte. Přesto však díky častým odkladům školní docházky je hranice odložena o rok déle a tím tedy připadá na sedmý rok života dítěte. Ve výjimečných případech pak může dítě nastoupit i v osmi letech. (Opravilová 2016, s. 170)

Školní věk lze chápat rovněž jako etapu oficiálního vstupu do společnosti, která je uváděna školní vzdělávací institucí. Dítě zde uplatňuje své dosavadní kompetence, usilovně pracuje a plní nejrůznější povinnosti tak, jak se od něj očekává. Toto období je zaznamenáváno jako stádium píle a snaživosti, kdy primárním cílem dítěte je uspět a umět se prosadit svým výkonem. Z obecného aspektu jde o komplexní utvrzení vlastních kvalit a hodnot v různorodých sociálních skupinách, čemuž odpovídá rozvoj již vzniklých kompetencí. Začátek školního období lze posoudit i jako fázi vytvoření horizontálního společenství, tzn. vrstevnické skupiny, které mají vlastní postavení a dodržují svá daná pravidla. Jedním z nejdůležitějších hledisek, které jsou důležitým aspektem pro dítě a jeho nastávající činnost ve škole je zažít úspěch a být ostatními přijímáno a akceptováno. (Vágnerová 2005, s. 236, 237)

Udaní autoři se tedy shodují na tom, že vstup do první třídy je pro dítě tzv. revolučním zvratem v jeho nastávajícím životě. Pro většinu dětí již uvedené období představuje značnou zátěž, kdy jsou soustavně tlačeni k disciplinované práci. Úroveň zralosti, které dítě dosáhlo v předešlém období bude s postupným zvyšováním nároků plnohodnotně a intenzivně rozvíjena. Dítě již tedy vstoupilo do fáze, kdy je uvědomělé a připravené osvojovat si nároky, které jsou spojené se školou a společenstvím lidí.

4.1 Zápis do první třídy

Dle 36 § odst. 4 je rodič povinen přihlásit dítě k zápisu plnění povinné školní docházky, a to v době od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku. (zákon č. 561/2004 Sb., § 36 ve znění pozdějších předpisů)

Zápis do první třídy je významným okamžikem jak pro dítě, tak i pro jeho rodiče. Ovšem účast při zápise není povinná. Jde spíše o jistý rituál, který u nás dlouhodobě přetrvává. Díky tomuto rituálu pedagog přijímá a zároveň akceptuje roli rodiny a rovněž předpokládá její svědomitou spoluúčast na výchovně vzdělávacím procesu. (Opravilová 2016, s. 173)

Cílem zápisu je obeznámit se s dítětem a ve spolupráci s rodiči uvážit, zda je dítě pro školu zralé či nikoliv. Každá základní škola si zařizuje a organizuje zápis svobodně. Podoby zápisů jsou tedy na každé škole odlišné. Pro vhodný průběh zápisů byl Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy zpracován doporučující materiál k časovému a obsahovému sjednocení. Při zápisu dítě realizuje různorodé úkoly prostřednictvím hry, které jsou běžně dislokované na mnoha místech budovy základní školy. (Opravilová 2016, s. 173)

4.2 Předčasný vstup do první třídy

Dítě, které není schopno plnit školní povinnosti a bylo již přijato k povinné školní docházce, je vystaveno riziku školního selhání. V souladu s možným selháním dítěte by měla být stanovena preventivní opatření, aby zde k příslušnému selhání nedošlo. Jestliže je dítě nezralé v určité sledované oblasti, jistě by měl rodič ve spolupráci s učitelem připustit zvážení povinné školní docházky, eventuálně i dodatečný odklad povinné školní docházky a dále s dítětem intenzivně pracovat a podněcovat jeho proces dozrávání. Pokud dítě i nadále pokračuje v plnění povinné školní docházky, může se stát, že z drobných komplikací nastane rozsáhlý problém, jež směřuje nejen ke školnímu neúspěchu, ale ohrožuje tak i zdraví dítěte. Nezralost při vstupu do školy může zanechat jisté nedostatky v sebevědomí a v sebedůvěře, a tím tak narušit sebepojetí či sebehodnocení dítěte. Podíl zde na tom mohou mít i rodiče, kteří na dítě přikládají větší nároky, než je schopno unést. Rodiče mnohdy nechápou, proč dítě s odporem chodí do školy, přestože má samé jedničky a všechno zvládá. Zde se může jednat o dítě, které nedosáhlo určité emoční a sociální zralosti. Projevem emoční a sociální nezralosti může být stranění se kolektivu třídy a vytvořit si tak svůj vlastní svět, což může na ostatní vrstevníky nabýt dojem, že je dítě odlišné. (Kolaříková 2015, s. 57)

Z výše uvedeného textu je zřejmé, že nízké pocity sebevědomí a méněcennosti, u nezralých dětí, které jsou podporovány předčasným vstupem do základní školy, mohou započít negativní obraz v sobě samém a tím tak ovlivnit celý nastávající vývoj dítěte, až do dospělosti.

U předčasně zaškolených a nezralých dětí, se mohou projevit nedostatky v oblasti komunikace, poruchy příjmu potravy, školní fobie, psychosomatické problémy případně noční pomočování. (Kolaříková 2015, s. 58)

4.3 Odklad povinné školní docházky

Odklad povinné školní docházky je v dnešní době vcelku hojným a pravidelně vyskytujícím se problémem u dětí, jež jsou na konci předškolního období. Zprvu byl odklad povinné školní docházky navrhován zásadně dětem, které prokazovaly velmi podstatné nedostatky v připravenosti na školní požadavky. Ovšem v dnešní době je odklad povinné školní docházky uskutečňován častěji, než tomu bylo doposud, poněvadž zde hrají svoji roli i jiné důvody než samotná připravenost. Ve vztahu s tímto problémem je rovněž stále častější odklad povinné školní docházky, která zde stojí na rozhodnutí rodičů, z důvodu prodloužení jejich dětství. (Raabe 2012, s. 11)

Dalším neopomenutelným faktorem této problematiky je otázka, zda je domácí prostředí natolik podnětné a schopné podporovat dítě v jeho celistvém rozvoji, neboť v posledních dvaceti letech je odklad povinné školní docházky natolik častým jevem, se kterým se nyní potýká již čtvrtina dětí, které mají nastoupit k plnění školních povinností. Následným faktorem odkladu povinné školní docházky je dle opěťovaného diagnostikování především strach ze základní školy. (Kořátková 2014, s. 142)

Nejčastěji diagnostikovanou skupinou, která se jeví jako nezralá a nepřipravená, jsou chlapci, kteří dosahují v červenci a v srpnu šesti let. Rovněž se s touto diagnostikou setkáváme i u dívek, které jsou narozené v těchto posledních dvou měsících před dovršením šestého roku, nýbrž v menším rozsahu. Děti, které jsou narozené ve zbývajících měsících by měly ovládat veškeré předpoklady, které jsou potřebné pro vstup do základní školy. (Kořátková 2014, s. 144)

Z výše uvedeného je třeba zdůraznit, že odklad povinné školní docházky je závažným skutkem a z toho důvodu je tedy velmi podstatné zvážit jeho udělení

Dle školského zákona existuje možná alternativa, a to dodatečný odklad povinné školní docházky. Dochází k němu tehdy, pokud žák v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečnou tělesnou nebo duševní vyspělost. O tomto odkladu rozhoduje se souhlasem rodičů ředitel základní školy. (zákon č. 561/2004, § 37 ve znění pozdějších předpisů)

Nejčastějším důvodem odkladu povinné školní docházky je především strach ze základní školy, který již trvá od osmdesátých let dvacátého století. Dalším navazujícím častým důvodem odkladů jsou nedostatky v oblasti řeči, problémy s pozorností, soustředěností a v grafomotorice. Dále je to omezené pracovní tempo a nedostatečné vědomosti o základním dění. (Kofítková 2008, s. 117, Raabe 2012, s. 12)

4.4 Legislativní vymezení odkladu povinné školní docházky

(1) Není-li dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte v době zápisu dítěte k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení, a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.

(2) Při zápisu do prvního ročníku základní škola informuje zákonného zástupce dítěte o možnosti odkladu povinné školní docházky.

(3) Pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující školní rok.

(4) Pokud ředitel školy rozhodne o odkladu povinné školní docházky podle odstavce 1 nebo 3, informuje zákonného zástupce o povinnosti předškolního vzdělávání dítěte a možných způsobech jejího plnění. (zákon č. 561/2004 Sb., §37 ve znění pozdějších předpisů)

4.5 Kdo rozhoduje o odkladu povinné školní docházky

Své dítě zná bezpochyby nejlépe jeho rodič. Zpravidla tedy bývají nejčastějšími iniciátory vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně. Pouze rodič je ten, kdo má

poslední slovo při volbě odkladu povinné školní docházky, zbylý činitelé mohou náležitost odkladu jedině zhodnotit a doporučit nezbytná opatření. Jedním z činitelů je ředitel základní školy. Dále pak mateřská škola, tedy učitel v mateřské škole, který disponuje pedagogickými znalostmi a tráví s dítětem relativně dlouhou dobu. Neopomenutelné slovo má rovněž dětský lékař, který zná dítě od samotného narození a hodnotí především jeho tělesnou stránku. Možnou nezralost dítěte lze odhalit a následně posoudit při pětileté prohlídce. Činitel, který taktéž přispívá k posouzení školní zralosti je pedagogicko-psychologická poradna. Toto speciálně poradenské centrum má kompetenci ke globálnímu vyhodnocení zralosti dítěte. Oborník v pedagogicko-psychologické poradně hodnotí komplexní vývoj dítěte a do jisté míry se snaží posoudit jeho vývojové a vzdělávací možnosti. (Raabe 2012, s. 13, 14)

Z uvedeného tedy vyplývá, že je velmi důležité rozpoznat odpovídající připravenost dítěte před vstupem na základní školu. Pokud je rodič z nějakého důvodu nejistý, měl by to primárně konzultovat s učitelem mateřské školy, poněvadž právě tam dítě tráví mnoho času. Učitelka má možnost vidět dítě, jak pracuje v kolektivu svým vrstevníkům, jak si hraje, jak reaguje na problémy, nebo plní nejrůznější úkoly. Jestliže i učitel v mateřské škole vidí problémy v jisté oblasti, které by mohly bránit v plnění školních povinností, je zde nutnost poradit se s odborníkem v pedagogicko-psychologické poradně.

Empirická část

5 Úvod do empirické části

Praktická část se zbývá vybranými oblastmi školní zralosti a připravenosti 5 a 6 letých dětí z pohledu učitelů mateřských škol. Pro výzkumné šetření byla vybrána kvantitativní metoda sběru dat. Praktická část je rozdělena na dvě části. V první části je uvedena diagnostika dětí, z pohledu učitelů mateřských škol, ve vybraných oblastech a druhou část doplní názory učitelů na připravenost dětí na základní školu.

5.1 Cíle a výzkumné otázky

V dnešní době stále narůstá počet odkladů povinné školní docházky. Je zde tedy otázka, kdo na tom má největší podíl? Rodiče svým dětem mnohdy nevěnují dostatečnou pozornost a mateřská škola, ve většině případech, připravenost dětí opravdu nezachrání. Důležité je s dítětem pracovat doma a v klidu. Na základě nejrůznějších činností, které probíhají v mateřské škole nebo plněním pracovních listů, může učitel rodičům sdělit oblast, jež je pro dítě problematickou a následně pak doporučit její procvičování.

Hlavní cíl: Zjistit školní připravenost dětí pro vstup do základní školy z pohledu učitelů mateřských škol ve vybraných oblastech. Vzhledem k hlavnímu cíli byly zformulovány vybrané oblasti, které by dítě ve věku 5 a 6 let mělo ovládat. (jemná a hrubá motorika, pozornost, vnímání, paměť, myšlení, představivost, řeč a komunikační schopnosti, sebeobslužné dovednosti, zralost pracovní způsobilosti, emocionální a sociální zralost) Pomocí výsledků výzkumného šetření se pokusíme odpovědět na otázku připravenosti dětí ve vybraných oblastech.

Dílčí cíle:

- zjistit nejvíce problematické oblasti školní připravenosti u dětí, jež dosáhly 5 a 6 roku života
- zjistit, kdy podle učitele v mateřské škole, je dítě připravené na vstup do základní školy
- zjistit oblasti školní připravenosti, jež jsou u dětí, které dosáhly 5 a 6 roku života bezproblémové

Výzkumné otázky:

1. Jaké jsou problematické oblasti školní připravenosti, které byly předmětem šetření u dětí, jež dosáhly 5 a 6 roku života?
2. Jaké míry školní připravenosti, dle učitele mateřské školy, by mělo dosáhnout dítě, než zahájí povinnou školní docházku?
3. Jaké oblasti školní připravenosti, jež byly předmětem šetření, jsou pro děti bezproblémové?

Design výzkumného šetření:

Záznamový arch byl vytvořen pro učitele mateřských škol, který obsahoval dvě poloviny. První polovina obsahovala vybrané oblasti školní připravenosti, které se hodnotily (ano/ne/částečně). Druhá polovina výzkumného šetření obsahovala kombinaci uzavřených a otevřených otázek, které byly výhradně určeny pro samotné učitele mateřských škol. Zmíněný učitel mateřské školy vyplňoval za každé sledované dítě jeden záznamový arch s vybranými oblastmi školní připravenosti.

Cílový počet diagnostikovaných dětí v rámci jejich připravenosti byl zvolen padesát. Početnější skupina dětí byla záměrem pro větší objektivitu výsledků. Výsledky záznamových archů budou vyhodnocovány dle pohlaví a mateřské školy. Na základě těchto skupin vznikly 4 grafy. Na závěr bude uveden celkový výsledek školní připravenost dětí, obou mateřských škol, jež bude vyjádřen v procentuálním provedení.

5.2 Záznamový arch

První polovina šetření tvořila tři úvodní otázky, které se týkaly mateřské školy, pohlaví a věku dítěte. Dále následoval záznamových arch, který je podstatou již zmíněného šetření, kde bylo uvedeno 17 vybraných oblastí připravenosti. A na závěr byly zvoleny tři doplňující otázky na samotné učitele, kteří vyplňovali jednotlivé záznamové archy dětí. Záznamové archy byly v tištěné formě nabídnuty vybraným učitelům dvou mateřských škol. Sběr dat byl vykonáván v časovém úseku od ledna do března 2019 a jeho data byla zcela anonymní.

5.3 Analýza výsledků záznamových archů

Do škály oslovených respondentů patří dvě mateřské školy, tedy dva učitelé, u nichž se předpokládá jistá pravděpodobnost profesního zaměření a rovněž spolupráce na přípravě dětí na základní školu. Uvedení učitelé provedli diagnostiku své předškolní třídy, tedy dětí ve věku 5 a 6 let. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, dobrý učitel by měl být vybaven jistými diagnostickými kompetencemi, které mu napomáhají v evaluaci a efektivitě v rozvíjení dětí.

Výsledky záznamových archů budou následně zobrazeny pomocí grafického provedení a krátkého komentáře.

5.3.1 Interpretace dat Mateřské školy č. 1

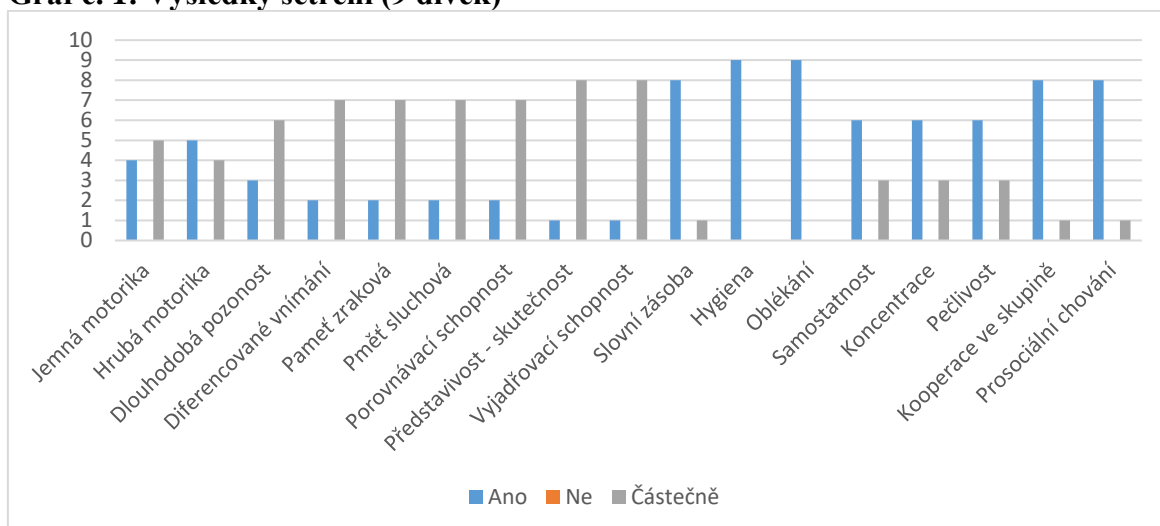
Mateřskou školu č. 1 navštěvuje 20 dětí ve věku 5 a 6 let, z toho 9 dívek a 11 chlapců. Uvedená mateřská škola sídlí v okrese Svitavy, konkrétně v Jedlové a nese název Mateřská škola Jedlová. Data jsou prezentována dle pohlaví a vybrané mateřské školy, které následně představí výsledky pedagogické diagnostiky.

Tabulka 1: Výsledky šetření (9 dívek)

	Ano	Ne	Částečně
Jemná motorika:	4	0	5
Hrubá motorika:	5	0	4
Dlouhodobá pozornost:	3	0	6
Diferencované vnímání:	2	0	7
Paměť zraková:	2	0	7
Paměť sluchová:	2	0	7
Porovnávací schopnost:	2	0	7
Představivost (skutečnost)	1	0	8
Vyjadřovací schopnost:	1	0	8
Slovní zásoba:	8	0	1
Hygiena:	9	0	0

Oblékání:	9	0	0
Samostatnost:	6	0	3
Koncentrace:	6	0	3
Pečlivost:	6	0	3
Kooperace ve skupině:	8	0	1
Prosociální chování:	8	0	1

Graf č. 1: Výsledky šetření (9 dívek)

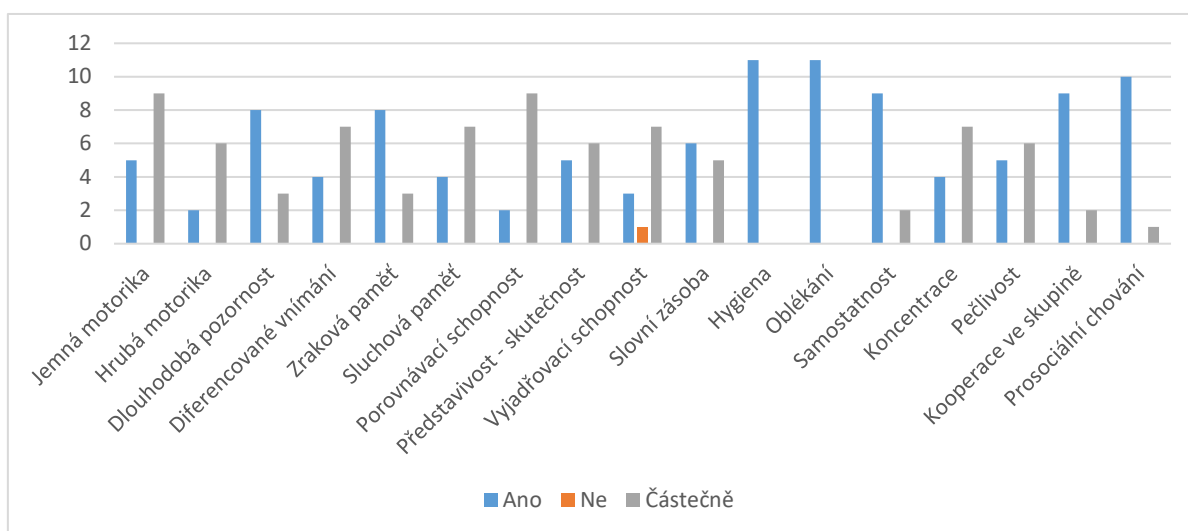
Komentář:

Uvedený diagram znázorňuje velkou rozmanitost ve vybraných oblastech školní připravenosti. Oblast hygieny, oblékání, kooperace ve skupině a prosociálního chování dosáhla největší úspěšnosti. V oblasti prosociálního chování je toto zjištění velmi pozitivní, poněvadž souvisí s emocionální a sociální připraveností dítěte.

Tabulka 2: Výsledky šetření (11 chlapců)

	Ano	Ne	Částečně
Jemná motorika:	5	0	6
Hrubá motorika:	2	0	9
Dlouhodobá pozornost:	8	0	3
Diferencované vnímání:	4	0	7
Paměť zraková:	8	0	3
Paměť sluchová:	4	0	7
Porovnávací schopnost:	2	0	9
Představitost (skutečnost)	5	0	6
Vyjadřovací schopnost:	3	1	7
Slovní zásoba:	6	0	5
Hygiena:	10	0	1
Oblékání.	11	0	0
Samostatnost:	9	0	2
Koncentrace:	4	0	7
Pečlivost:	5	0	6
Kooperace ve skupině:	9	0	2
Prosociální chování:	10	0	1

Graf č. 2: Výsledky šetření (11 chlapců)

Komentář:

Uvedený diagram zachycuje opravdu velkou rozličnost v uvedených oblastech školní připravenosti. Oblast hygieny a oblékání dopadla velmi dobře, avšak u oblasti vyjadřovacích schopností se zde našel jedinec, který oblast vůbec nesplňoval, což je v porovnání s jeho věkem velmi nepříznivé zjištění.

5.3.2 Interpretace dat Mateřské školy č. 2

Mateřskou školu č. 2 navštěvuje 30 dětí ve věku 5 a 6 let, z toho 20 dívek a 30 chlapců. Uvedená mateřská škola sídlí v okrese Svitavy, konkrétně ve městě v Poličce, která nese název Mateřská škola Čtyřlístek. Data jsou prezentována dle pohlaví a vybrané mateřské školy, které následně představí výsledky pedagogické diagnostiky.

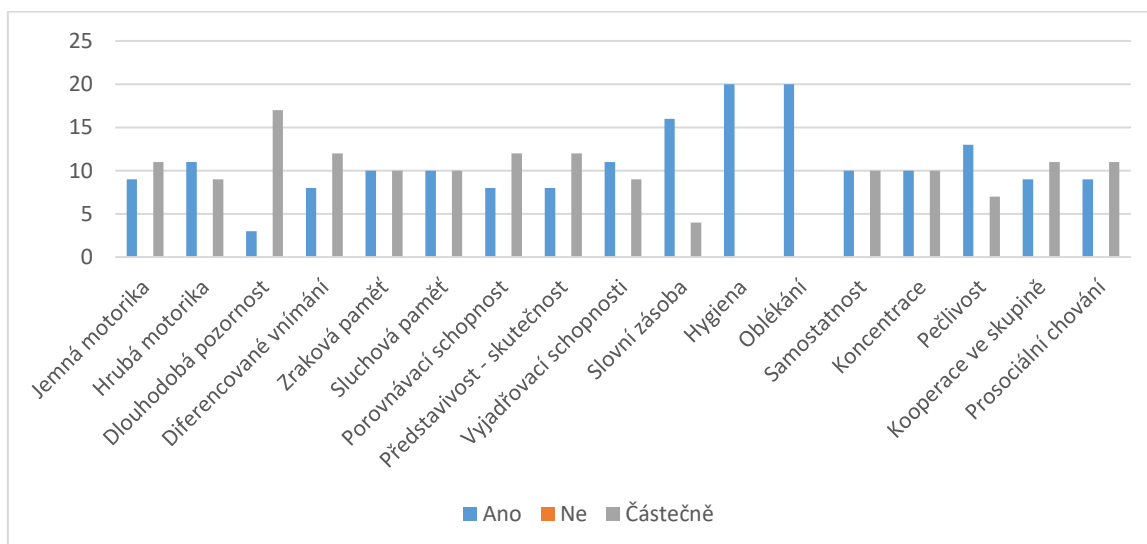
Tabulka 3: Výsledky šetření (20 dívek)

	Ano	Ne	Částečně
Jemná motorika:	9	0	11
Hrubá motorika:	11	0	9
Dlouhodobá pozornost:	3	0	17
Diferencované vnímání:	8	0	12
Paměť zraková:	10	0	10
Paměť sluchová:	10	0	10

Porovnávací schopnost:	8	0	12
Představitost (skutečnost)	8	0	12
Vyjadřovací schopnost:	11	1	9
Slovní zásoba:	16	0	4
Hygiena:	20	0	0
Oblékání.	20	0	0
Samostatnost:	10	0	10
Koncentrace:	10	0	10
Pečlivost:	13	0	7
Kooperace ve skupině:	9	0	11
Prosociální chování:	9	0	11

Graf č. 3: Výsledky šetření (20 dívek)

Komentář:

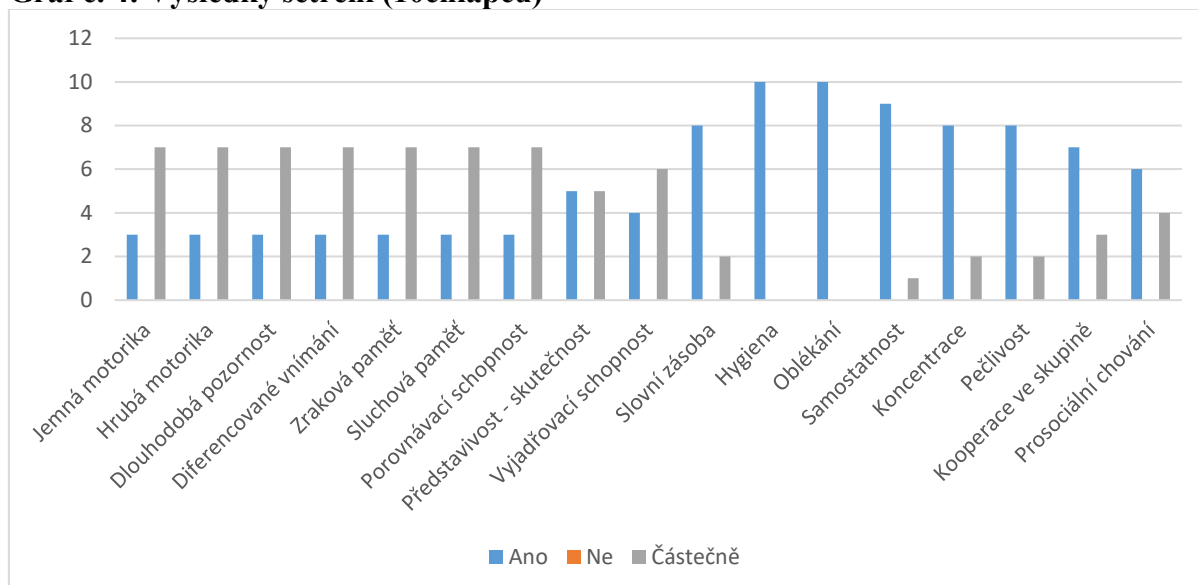
Uvedený diagram znázorňuje souhrnně průměrné výsledky školní připravenosti.

Oblast dlouhodobé pozornosti zde byla nejslabší, rovněž jako u dívek z mateřské školy č. 1.

Tabulka 4: Výsledky šetření (10 chlapců)

	Ano	Ne	Částečně
Jemná motorika:	3	0	7
Hrubá motorika:	3	0	7
Dlouhodobá pozornost:	3	0	7
Diferencované vnímání:	3	0	7
Paměť zraková:	3	0	7
Paměť sluchová:	3	0	7
Porovnávací schopnost:	3	0	7
Představitost (skutečnost)	5	0	5
Vyjadřovací schopnost:	4	0	6
Slovní zásoba:	8	0	2
Hygiena:	10	0	0
Oblékání.	10	0	0
Samostatnost:	9	0	1
Koncentrace:	8	0	2
Pečlivost:	8	0	2
Kooperace ve skupině:	7	0	3
Prosociální chování:	6	0	4

Graf č. 4: Výsledky šetření (10chlapců)

Komentář:

Uvedený graf znázorňuje podprůměrné zastoupení hned v 7 oblastech školní připravenosti. Toto zjištění se velice neliší od výsledků chlapců mateřské školy č. 1.

5.3.3 Interpretace dat učitelů mateřských škol

Ve druhé části výzkumného šetření byly uvedeny 3 doplňující otázky. Na tyto otázky odpověděly 2 učitelé vybraných mateřských škol, kteří pod svým vedením připravují děti na základní školu.

Tabulka 5: Otázka č. 1 Co znamená, podle Vás, školní připravenost?

Způsobilost dítěte v oblasti rozumové, citové, sociální pracovní a tělesné.	MŠ č.1
Zralost po stránce fyzické (jemná i hrubá motorika) a emoční. Dokáže se koncentrovat, zvládá veškeré hygienické návyky, má zájem se učit novým věcem a má povědomí o základních znalostech. (barvy, roční období.)	MŠ č.2

Komentář:

U otázky č. 1 byl zájem o zjištění, co podle názoru vybraných učitelů, znamená školní připravenost. Jak je zde uvedeno, tak se odpovědi učitelů téměř shodují.

Tabulka 6: Otázka č. 2 Myslíte si, že jako učitel můžete změnit připravenost dítěte?

Ano	Ne	Částečně
0	0	2

Komentář:

Vybraní učitelé se shodli na tom, že mateřská škola jakožto vzdělávací instituce, se podílí na připravenosti dítěte.

Tabulka 7: Otázka č. 3 Jakým globálním důvodem, je dle Vašeho názoru, nedostačující připravenost dětí na základní školu?

Nedostatek času, který rodiče věnují svým dětem. Dále pak nedostatečné podnětné prostředí.	MŠ č.1
Rodiče se dětem dostatečně nevěnují. V přípravě na školu spoléhají na mateřskou školu.	MŠ č.2

Komentář:

Otázka č. 3 měla zjistit globální důvod školní nepřipravenosti dětí. Oba učitelé se rovněž shodli na tom, že rodiče dětem věnují poměrně málo času.

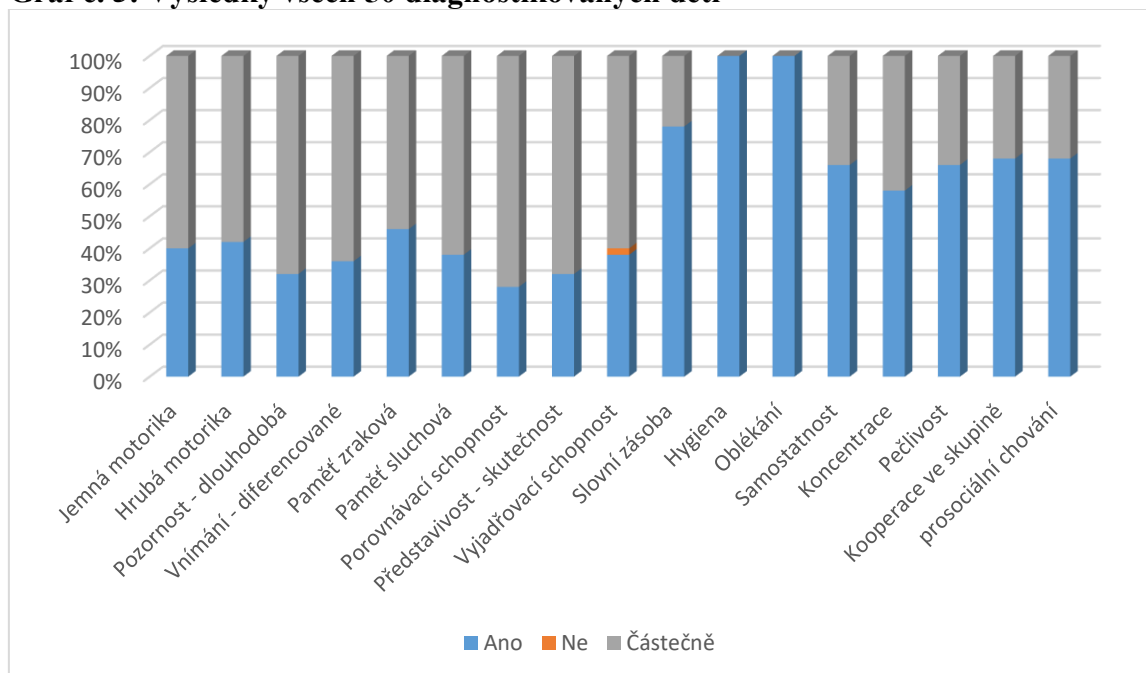
5.4 Výsledky a závěr výzkumného šetření

Cílem výzkumné části bylo zjistit školní připravenost dětí, ve vybraných oblastech, z pohledu učitelů mateřských škol.

Tabulka 8: Hromadné výsledky všech 50 diagnostikovaných dětí mateřských škol

	Ano	Ne	Částečně
Jemná motorika:	20	0	30
Hrubá motorika:	21	0	29
Dlouhodobá pozornost:	16	0	34
Diferencované vnímání:	18	0	32
Paměť zraková:	23	0	27
Paměť sluchová:	19	0	31
Porovnávací schopnost:	14	0	36
Představivost(skutečnost)	16	0	34
Vyjadřovací schopnost:	19	1	30
Slovní zásoba:	39	0	11
Hygiena:	50	0	0
Oblékání.	50	0	0
Samostatnost:	33	0	17
Koncentrace:	29	0	21
Pečlivost:	33	0	17
Kooperace ve skupině:	34	0	16
Prosociální chování:	34	0	16

Graf č. 5: Výsledky všech 50 diagnostikovaných dětí

Komentář:

Závěrečný graf, který znázorňuje kompletní školní připravenost všech diagnostikovaných dětí, odpovídá na výzkumnou otázku č. 1 (Jaké jsou problematické oblasti školní připravenosti, které byly předmětem šetření u dětí, jež dosáhly 5 a 6 roku života?) Jak je zde vidět, tak nejvíce problematickou školní oblastí u dětí ve věku 5 a 6 let, je myšlení – porovnávací schopnosti, dále potom dlouhodobá pozornost a skutečná představitel. Naopak 100 % dostačující školní oblastí připravenosti se ukázala oblast sebeobslužných dovedností, a to hygiena a oblékání, což je rovněž odpovědí na výzkumnou otázku č. 3. (Jaké oblasti školní připravenosti, jež byly předmětem šetření, jsou pro děti bezproblémové?)

Uvedené výsledky ukazují, že **oblast jemné motoriky ovládá 20 dětí a zbylých 30 pouze částečně. Oblast hrubé motoriky ovládá 21 dětí a zbylých 29 pouze částečně.** Toto zjištění se nejeví jako optimální, ovšem vzhledem k zájmu dětí dnešní doby je toto zjištění poměrně předvídatelné. **Oblast dlouhodobé pozornosti ovládá 16 dětí, zbylých 34 pouze částečně.** I když oblast pozornosti nevyšla zcela pozitivně, tak důležitým zjištěním je, že se projevuje u dětí alespoň částečně. Pozornost se s přibývajícím věkem stále zdokonaluje. **Oblast diferencovaného vnímání ovládá 18 dětí a zbylých 28 pouze částečně.** Uvedený výsledek se jeví jako druhou nejproblematictější školní oblastí školní připravenosti u dětí 5 a 6 letých. Rovněž také částečně odpovídá na výzkumnou otázku č. 1. (Jaké jsou problematické oblasti školní připravenosti, které byly předmětem šetření u dětí, jež dosáhly 5 a 6 roku

života?) **Oblast zrakové paměti ovládá 23 dětí a zbylých 27 pouze částečně. Oblast sluchové paměti ovládá 19 dětí a zbylých 31 pouze částečně. Oblast porovnávacích schopností ovládá 14 dětí a zbylých 36 pouze částečně.** Toto zjištění velmi optimálně nedopadlo a ukazuje nejproblematictější oblast školní připravenosti u vybraného vzorku dětí. Rovněž také odpovídá na výzkumnou otázku č. 1. (Jaké jsou problematické oblasti školní připravenosti, které byly předmětem šetření u dětí, jež dosáhly 5 a 6 roku života?) **Oblast představivosti v podobě skutečnosti se vyskytuje u 16 dětí a u zbylých 34 pouze částečně.** Uvedené zjištění též není uspokojující. Ovšem jsou to stále ještě děti a to, že u některých převládá větší fantazie není klíčovým problémem. **Oblast vyjadřovacích schopností ovládá 19 dětí, 30 pouze částečně a 1 nikoliv. Oblast Slovní zásoby ovládá 39 dětí a zbylých 11 pouze částečně.** Toto zjištění je rovněž předvídatelné. Velkému množství dětí se v dnešní době nečte a raději se pouští pohádka na tabletu, z čehož ovšem plyne negativní důsledek, a to špatné vyjadřování dětí a tlumená slovní zásoba. **Oblasti sebeobslužných dovedností, tedy hygieny a oblékání, dosáhly všechny děti.** Toto zjištění bylo milým překvapením a zároveň odpovíká na výzkumnou otázku č. 3. (Jaké oblasti školní připravenosti, jež byly předmětem šetření, jsou pro děti 5 a 6 leté bezproblémové?) **Oblast samostatnosti ovládá 33 dětí a zbylých 17 pouze částečně. Oblast koncentrace ovládá 29 dětí z toho 21 částečně. Oblast pečlivosti ovládá 33 dětí a 17 částečně.** Školní připravenost v oblasti pracovních způsobilostí dopadla relativně dobře a zároveň odpovídá na výzkumnou otázku č. 3. (Jaké oblasti školní připravenosti, jež byly předmětem šetření, jsou pro děti 5 a 6 leté bezproblémové?) **Oblast kooperace ve skupině ovládá 34 dětí a zbylých 16 pouze částečně. Závěrečnou oblastí je prosociální chování, které ovládá 34 dětí a zbylých 16 pouze částečně.** Uvedené zjištění ukazuje velmi přívětivé výsledky v sociální připravenosti dětí. Touto oblastí připravenosti by mělo disponovat každé dítě, jež je před zahájením povinné školní docházky.

Výsledky doplňujících otázek učitelů mateřských škol vyšli velmi pozitivně. Na všech třech uvedených otázkách se oba shodli, což je dobrým zjištěním a následně také poučením pro rodiče, jež mají doma nejen předškolní dítě.

Závěr

Bakalářská práce na téma připravenost předškolních dětí pro vstup do základní školy se v teoretické části zabývá předškolním vzděláváním, vývojem dítěte předškolního věku, školní zralostí a školní připraveností a dítětem, jež je na prahu školní docházky.

První klíčovou kapitolou bylo předškolní vzdělávání, která měla čtenáře obeznámit s cíli a výstupy předškolního vzdělávání, jejichž znalost je pro učitele v mateřské škole zásadní. Popisuje poslední rok v mateřské škole, který byl zaveden pro děti, jež jsou těsně před zahájením povinné školní docházky. Dále představila neopomenutelnou diagnostickou roli učitele, která je opět velmi důležitá v práci učitele, poněvadž právě díky diagnostice můžeme mnohdy předejít několika odkladům povinné školní docházky. V případě rozšíření práce by se zde mohly zařadit podkapitoly věnující pozornost spolupráci mateřské školy a rodiny, byť je to právě rodina, která má na formování osobnosti dítěte největší vliv.

Druhá kapitola představila vývoj dítěte předškolního věku, kde charakterizovala jeho vývojové období, dále potom tělesný a pohybový vývoj, psychický vývoj a sociální vývoj. Tato kapitola byla shrnuta pouze stručně, jelikož rozsáhlost jednotlivých vývojových období by vystačila na samotnou kapitolu. Tato kapitola ovšem nebyla cílem bakalářské práce.

Třetí kapitola s názvem školní zralost a školní připravenost byla vzhledem ke zvolenému tématu nejpodstatnější. Kapitola byla věnována školní zralosti a připravenosti dětí, dále aspektům a oblastem školní zralosti a připravenosti. Jež zmíněné oblasti školní zralosti a připravenosti byly vybrány na základě výzkumného šetření.

Závěrečná kapitola teoretické části, která představila dítě na prahu školní docházky, se zabývala zápisem do první třídy základní školy, vstupem do první třídy základní školy, odkladem povinné školní docházky, kdo se podílí na odkladu povinné školní docházky a legislativním vymezení odkladu povinné školní docházky.

Empirická část měla svými výsledky orientačně informovat o školní zralosti a připravenosti dětí, z pohledu učitelů mateřských škol, ve vybraných oblastech šetření. Závěrem výzkumného šetření jsou poměrně nedostatečné výsledky v oblastech školní připravenosti. Pouze ve dvou vybraných oblastech jsou výsledky 100 % a to v oblasti hygieny a oblékání. v dalších 4 oblastech jsou výsledky kolem 60 % a to v oblasti prosociálního chování, kooperace ve skupině, pečlivosti a samostatnosti. Kolem 50 % vyšly dvě oblasti, a to koncentrace a zraková paměť. Téměř 80 % vyšla oblast slovní zásoby. Zbýlých 8 oblastí

dosáhlo sotva 40 %, a to oblast jemné motoriky, hrubé motoriky, dlouhodobé pozornosti, diferencovaného vnímání, sluchové paměti, porovnávací schopnosti, představivosti – skutečnosti a vyjadřovací schopnosti.

V rámci bakalářské práce jsou výsledky vedeny pouze jako orientační, poněvadž školní zralost a připravenost diagnostikují především odborníci v pedagogicko-psychologických poradnách. Tato diagnostika byla určena učitelům mateřských škol, kteří si diagnostiku školní zralosti a připravenosti provádějí pro vlastní orientační účely a rovněž pro rodiče, aby byli informováni o školní zralosti a připravenosti jejich dítěte na základní školu.

Přínosem bakalářské práce pro pedagogickou teorii a praxi jsou aktuální informace o školní zralosti a připravenosti dětí na základní školu. Dále také případné názory učitelů mateřských škol na důvod, který způsobuje dnešní nepřipravenost dětí.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-614-4.

BLATNÝ, Marek, ed. *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3462-3.

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.

KOLAŘÍKOVÁ, Marta. *Dítě předškolního věku v prostředí sociální exkluze*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, 2015. ISBN 978-80-7510-161-7.

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, ed. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1568-1

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

KROPÁČKOVÁ, Jana a Hana SPLAVCOVÁ. *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, [2016]. Dobrá školka. ISBN 978-80-7496-270-7

KURIC, Jozef. *Ontogenetická psychologie: celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult studijních oborů učitelství a studijního oboru psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. Psyché (Grada). ISBN isbn80-7169-195-x.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8

PETROVÁ, Alena a Irena PLEVOVÁ. *Kapitoly z obecné psychologie I.* 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2140-7.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

Diagnostika školní zralosti. Praha: Raabe, c2012. Školní zralost. ISBN 978-80-87553-52-7

SYSLOVÁ, Zora, Jana KRATOCHVÍLOVÁ a Táňa FIKAROVÁ. *Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1324-6.

ŠMELOVÁ, Eva, Martina FASNEROVÁ a Jitka PETROVÁ. *Univerzitní mateřská škola a její specifika v oblasti předškolního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3877-1

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie školního dítěte*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-487-X.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Být učitelem: co by měl učitel vědět o své profesi*. Praha: Univerzita Karlova, 2002. ISBN 80-7290-077-3.

ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: [nástroje pro prevenci, nápravu a integraci]*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2011. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 978-80-262-0044-4.

Elektronické zdroje

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2018. [cit. 2019-datum]. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/file/45304/>.

Vyhláška č. 151/2018 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 o předškolním vzdělávání, ve zněních pozdějších předpisů in

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výsledky šetření (9 dívek)	29
Tabulka 2: Výsledky šetření (11 chlapců).....	31
Tabulka 3: Výsledky šetření (20 dívek)	32
Tabulka 4: Výsledky šetření (10 chlapců).....	34
Tabulka 5: Otázka č. 1 Co znamená, podle Vás, školní připravenost?	35
Tabulka 6: Otázka č. 2 Myslíte si, že jako učitel můžete změnit připravenost dítěte?.....	36
Tabulka 7: Otázka č. 3 Jakým globálním důvodem, je dle Vašeho názoru, nedostačující připravenost dětí na základní školu?	36
Tabulka 8: Hromadné výsledky všech 50 diagnostikovaných dětí mateřských škol	37

Seznam grafů

Graf č. 1: Výsledky šetření (9 dívek)	30
Graf č. 2: Výsledky šetření (11 chlapců).....	32
Graf č. 3: Výsledky šetření (20 dívek)	33
Graf č. 4: Výsledky šetření (10 chlapců).....	35
Graf č. 5: Výsledky všech 50 diagnostikovaných dětí	38

Seznam příloh

Záznamový arch pro posouzení školní zralosti a připravenosti dítěte z pohledu učitelů mateřských škol

Dobrý den, ráda bych Vás poprosila o vyplnění záznamového archu, který je komponentem mé bakalářské práce a specializuje se na připravenost dítěte, jež je na konci předškolního období.

Vaše hodnotné odpovědi mi umožní odhalit, dnešní“ připravenost dětí na vstup do základní školy.

Odpovědi jsou bezvýhradně anonymní.

Předem velmi děkuji za Vaši ochotu a drahocenný čas.

Dana Bidmonová, studentka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obor Učitelství pro mateřské školy.

Věk:

Pohlaví dítěte:

	<i>Ano</i>	<i>Ne</i>	Částečně
<i>Motorika a grafomotorika</i>			
<i>Jemná motorika</i>			
<i>Hrubá motorika</i>			
<i>Pozornost</i>			
<i>dlouhodobá</i>			
<i>Vnímání</i>			
<i>diferencované</i>			
<i>Paměť</i>			
<i>zraková</i>			
<i>sluchová</i>			
<i>Myšlení</i>			
<i>analytické</i>			
<i>porovnávací schopnost</i>			

<i>Představitivost</i>			
<i>skutečnost</i>			
<i>Řeč a komunikační schopnosti</i>			
<i>vyjadřovací schopnost</i>			
<i>slovní zásoba</i>			
<i>Sebe obslužné dovednosti</i>			
<i>hygiena</i>			
<i>oblékání</i>			
<i>Zralost pracovní způsobilosti</i>			
<i>samostatnost</i>			
<i>koncentrace</i>			
<i>pečlivost</i>			
<i>Emocionální a sociální zralost</i>			
<i>kooperace ve skupině</i>			
<i>Prosociální chování</i>			

1. Co znamená podle Vás školní připravenost? (otevřená odpověď)

2. Myslíte si, že jako pedagog můžete změnit připravenost dítěte? Ano/Ne/Částečně
3. Jakým globálním důvodem, je dle Vašeho názoru, nedostačující připravenost dětí na základní školu? (otevřená odpověď)

Anotace

Jméno a příjmení:	Dana Bidmonová
Katedra nebo ústav:	Primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Srbená, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Připravenost předškolních dětí pro vstup do základní školy
Název v angličtině:	Preparedness of pre-school children for starting primary school
Anotace práce:	<p>V Bakalářské práci s názvem připravenost předškolních dětí pro vstup do základní školy je určena první kapitola předškolnímu vzdělávání. Následnými kapitolami jsou charakteristika dítěte v předškolním vzdělávání, školní zralost a školní připravenost a vstup dítěte do první třídy základní školy. V rámci výzkumného šetření se zjišťuje školní připravenost ve vybraných oblastech. Cílem bakalářské práce je zmíněná připravenost předškolních dětí, ve vybraných oblastech, z pohledu učitelů mateřských škol.</p>
Klíčová slova:	Připravenost, zralost, diagnostika
Anotace v angličtině:	<p>The first chapter in this bachelor thesis named preparedness of pre-school children for starting primary school describes pre-school education. The following chapters describe characteristics of a child in pre-school education, school maturity and entry of a child into primary school. In the research, school readiness in selected areas is ascertained. The aim of the bachelor thesis is the mentioned preparedness of preschool children in selected areas from the perspective of kindergarten teachers.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Preparedness, ripeness, diagnostics
Přílohy vázané v práci:	Příloha: Záznamový arch
Rozsah práce:	50 stran
Jazyk práce:	Český jazyk